

עין טובה

בפרשת בלק באים לידי ביטוי מדותיו הרעות של בעלם הרשע. במסכת אבות (ה, יט) שנינו: כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו, מתלמידיו של אברהם אבינו. ושלשה דברים אחרים, מתלמידיו של בעלם הרשע. עין טובה, ורוח נמוכה, ונפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בעלם הרשע.

החפץ חיים היה מדקדק בדברי המשנה "עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה, מתלמידיו של בעלם הרשע". אם תלמידיו של אותו רשע "נשתבחו" בכאלו מדות רעות ומושחתות, נתאר לעצמנו עד היכן הגיעה רשעתו של בעלם עצמו, ואע"פ כן השרה הקב"ה שכינתו עליו, למען טובתם של ישראל. צא ולמד מכאן מה גודל חסדי ה' לעמו ישראל.

ועוד מלמד אותנו בספר "אור יהל" שהמשנה מלמדת אותנו כי המפתח לזכות לעולם הבא תלוי בשלשה עיקרים אלו, וכל השאר הם פרטים ופרטי פרטים של השרשים האלו, וכל מעשה נבדק אם הוא מכח שלושת דברים אלו.

מסופר על רבי ישראל סלנטר שהיה בבית כנסת פרטי של יהודי אמיד, והתכונן לשיעור שהיה אמור להינתן בשעה זו. באותה שעה, הגיע מתרים לצדקה שביקש לומר כמה מלים על מנת להתרים את הקהל. בעל הבית העשיר, לא שש לתת לו לומר את דבריו כדי לא לבטל תורה.

ראה זאת רבי ישראל מסלנט ואמר לו: הלא נאמר "ואהבת לרעך כמוך", אתה נמצא במצב של עשירות, ורוצה כרגע לשמוע שיעור, ולכן אתה חפץ שאף אותו מתרים יהיה כמוך וגם הוא ירצה לשמוע שיעור, אך אין זה הפירוש הנכון, אלא "ואהבת לרעך כמוך" - אם אתה היית במצב שלו, מה היית רוצה? לשמוע שיעור או לבקש מעט זמן להתרים את הקהל...

מיעוט שחוק

הבעל שם טוב זצ"ל חזר פעם בערב שבת עם תלמידיו מן המקוה שבו טבל לכבוד שבת. לפתע נשמע רעש גדול מפינת הרחוב, ומיד נראו כמה נכרים שצעדו בעליצות למלוא רוחב הרחוב, נוכח החסידים שהלכו עם רבם. חשש הבעל שם טוב שמא יגע בו מישהו מן הנכרים, והחל סוטה עם מלוויו לצד הדרך. באותו רגע, שמע הצדיק שאחד מן הגוים מזהיר את חברו: "היזהר מן היהודי הזה, שלא יגע בך ויטמא אותך!". נתחייך הבעל שם טוב ואמר לחסידים שסביבו: "עתה נתחוויר לי פירוש הכתוב: 'הן עם לבדך ישכון ובגוים לא יתחשב'. העובדה שעם ישראל יכול להשאר 'לבדד' - ביחוד ובקדושתו, על אף שהוא יושב ימים כה רבים בקרב האומות, היא תוצאה של 'ובגוים לא יתחשב' - שאין הגוים בעולם מחשיבים אותו כאחד מהם, אלא מביטים עליו כאל נטע זר, שצריכים להתרחק ולהבדל ממנו.

עצה טובה

את הדברי תורה בשולחן כדאי למסור לאחר שמגישים לשולחן פיצוחים ומיני מתיקה, אז הילדים צמודים לשולחן וקשובים יותר. (הרב מרדכי ששון הי"ו).

מגיד דבריו / פנינה מתורתנו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"כל מה שטורח אדם בעולם הזה וצובר ואוגר ואוסף קנייני העולם הזה, עוזב אותם לאחרים, ונדמה לאדם כחלום ארוך, וכי יש לשמוח על תענוג החלום? הלא הבל ותוהו נחשב".

(מגיד חדשות" דרוש ע"ג)

חב"ד אני לכל אשר יראוך

להגיה חידושי ש"ס של האדמו"ר על מסכת סנהדרין, בעיקר בסוגיות הקשורות לעיבור השנה, ואח"כ הופיע הספר בשם "אוצר חידושים בש"ס".

עם כל ידידותו והערכתו לחסידות חב"ד, לא נמנע מלהשמיע תוכחת מגולה, מכובדת אך נוקבת, כנגד כמה מנהגים שהשתרשו אצל חסידי חב"ד, כמו הליכה בפאה נכרית, ביטול שינה בסוכה וסעודה שלישית, תפלה שלא בזמנה, לימוד חסידות לתלמידים וכו' (כפי שהאריך במאמר הנודע "ואל תטוש תורת אמך", נדפס בספר קובץ מאמרים ח"א עמ' שצ"ח). מאמר זה עורר הדים רבים, ובפרט אצל ספרדים שהיו נמשכים אחר מנהגי חב"ד. עד כדי כך שחכם אחד מחסידות חב"ד חיבר בתגובה **שני ספרים שלמים**: "לקט שכחת הפאה" להשיב על הטענות בענין פאה נכרית, וכן "ותורה יבקשו מפיהו" ליישב שאר מנהגי החסידות. ולעומתו קם אחד מתלמידי רבנו וחיבר ספר בשם "ואל תטוש תורת אמך" להשיב על ספרים אלו.

ומעשה שהיה באשה אחת ממשפחה בארצות הברית, שהיתה מקפידה על כיסוי ראש כהלכה, והיא ובעלה במשך שבע שנים לא זכו לפרי בטן. דיברו עמה מסידות חב"ד ותלו את הסיבה שאין לה ילדים בכך שאינה חובשת פאה. כאשר הגיעו הדברים לאזני רבנו, היטב חרה לו על הדבר הזה שהוא היפוך כל ההיגיון. ולא נתקררה דעתו עד שכדי להפיס דעתה, יצא מגדרו בהבטחה ברורה: "אני מבטיח לך שתזכי בשנה הבאה לזרע של קיימא! ואכן לאחר שנה נולדה לה בת. וידוע שבישיבתו הקדושה הנהיג רבנו, שבחור כבר בפגישה הראשונה יתנה עם המשודכת לבל תלבש פאה נכרית.

גם בעניין המשיחיות שנפוצה אצל מקצת מחסידי חב"ד, היה מדבר על לב הטועים, לא מתוך התלהמות אלא בנועם ובמתנות, ודוקא בדרך זו השפעתו פעלה רבות (כמו עתון "כפר חב"ד" שהושפע ממנו בזה).

לרגל יום הילולתו של האדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל, נקדיש את מדורנו לקשר שהיה למרן רבנו הגדול ראש הישיבה זצ"ל עם חסידות חב"ד ומי שעמד בראשה. כל ימיו אשר חי זכר רבנו לחב"ד חסד נעוריו, ותמיד שמורה היתה פנה חמה בלבו לחסידות זו. לצד הערצתו לרבי מליובאוויטש על שפעל להקים עולה של יהדות בדורנו ועשה לתורה שלא תשתכח מישראל - ראה בו גם איש אלוקים ובעל מופת, ואף הוא בחייו האישיים זכה לחוות אצלו שלוש ישועות מופלאות. מאז פטירת האדמו"ר, בכל נסיעה של רבנו לארצות הברית, היה מקפיד לפקוד את ציונו של האדמו"ר וחותרו.

פעם כשעבר ניתוח בשתי עיניו - לאחר שראה שהניתוח בעין הראשונה הכאיב לו מאוד, נזכר בעצה שהיה נוהג לתת לאנשים שביקשו עצה לאשה שמפחדת בלידה: שהאשה תעשה בשעת הלידה "דמיון מודרך", ותדמיון שמברך אותה רב גדול ומוערך מהדורות הקודמים. כעת החליט להשתמש בעצה זו לעצמו, ובניתוח העין השניה דמיון לעצמו שהרבי מליובאוויטש נמצא לידו ומברך אותו, ואכן, הניתוח עבר בקלות משמעותית.

מתוך הכרת הטוב, היה מופיע כל אימת שהתבקש בעצרות ובכינוסי חב"ד שאליהם הוזמן. ולא פעם יצא חוצץ להגנת חסידות חב"ד מפני המשימצים אותה, ולא חת מפני איש. "דוד המלך כבר אמר: 'חבר אני לכל אשר יראוך'" היה אומר בהלצה "אל תקרי 'חבר' אלא 'חב"ד' (בתורה רי"ש ודלי"ת מתחלפות)...". כך למשל, בניסן תשמ"ו כשנשמעו קולות בבני ברק נגד תקנתו של הרבי מחב"ד בענין לימוד הרמב"ם היומי, הגיע רבנו לכנס לציון סיום המחזור השני של לימוד הרמב"ם היומי, והאריך בשבחו ובמעלתו של לימוד הרמב"ם כסדר. כמו כן פעל בעד מינוי רבי **משה לנדא** זצ"ל לרבה של בני ברק, ורבי **לוי ביסטריצקי** זצ"ל לרבה של צפת.

כמו כן, התבקש מהרב **שלום דב וולפא** שליט"א

חכם הרזים

תמיד שש על אתגרים, ישב על המדוכה ופתר זאת באופן גאוני.

אולם הוא לא הסתפק בפתרון התעלומה, והציע רעיון גאוני משלו העולה על עצם הפלא, כשהוא כותב: "אם היה עושה הגאון רבי יהונתן זי"ע, 'ריבוע' במקום 'מלבן' - דהיינו י"ז אותיות לאורך ולרוחב, כלומר, אם היה מוסיף רק 4 אותיות בכל הקמיע (17 כפול 17=289), **היה מרויח עוד כששת אלפים אופנים**, ובסך הכל בדיוק 51,480 אופנים. פלא פלאות!

טעימה מגאונותו המתמטית של רבנו, ניתן לראות במאמרו על הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (בספר "מגדולי ישראל ח"א עמ' קט"ו), שם הוא מביא את הסיפור המופלא על רבי יהונתן אייבשיץ שכתב לבקשת השופט "קמיע" שבו מופיע המשפט "עם ישראל חי לעולמי עד" 45,760 פעם (כמנין יהודי פראג).

הסיפור ידוע וצורת הקמיע ידועה, אך אף אחד לא ישב לחשב ולפצח כיצד אפשר לקרוא את המשפט "עם ישראל חי לעולמי עד" עשרות אלפי פעמים בקמיע קטנטן כזה. עד שהגיע רבנו שהיה

הוא - היה אומר ♦ ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

רבה - עני ולא פסיק פומיה מגירסא

בגמרא במסכת ראש השנה (ח"י ע"א) מובא שרבה ואב"י באו מבית עלי (שנגזר עליהם למות צעירים ב"מ), ורבה שעסק בתורה חי ארבעים שנה, ואילו אב"י שעסק בתורה ובגמילות חסדים חי ששים שנה.

והנה בחומש בית נאמן שמות (א, א) מליץ מרן רבנו זצ"ל ומלמד זכות על רבה שלא היה יכול לעסוק בגמילות חסדים כל כך כמו אב"י, שכן כנראה סבר שכיון שהוא מבית עלי ולא יאריך ימים, עדיף שיחוס על זמנו ויעסוק בתורה בלבד, שאם לא עכשיו אימתי. ואכן מבואר בבבא מציעא (פ"ו ע"א) שרבה לא הוה פסיק פומיה מגירסא, ואפילו ברגע האחרון לחייו עסק בדבר הלכה ויצאה נשמתו בטהרה. אב"י לעומת זאת, עסק בגמילות חסדים בלי חשבונות, ותמורת הזמן ש"בזבז" בגמילות חסדים, הוסיפו לו מן השמים עוד עשרים שנה על ימי חייו למלא מחסורו אשר יחסר לו.

ובקונטרס מילואים לארים נסי יבמות (דף ק"ה ע"א) הוסיף להליץ שרבה גם היה עני (כמבואר במגלה דף ז' ע"ב וגיטין דף ל"ז ע"ב) ולא היו לו את האמצעים לעסוק בגמילות חסדים כמו מתן הלוואות וכדומה, בניגוד לאב"י שאמנם בתחילה היה יתום ועני (ראה ב"אסף המזכיר" בערכו) אבל אחר כך התעשר (כדמשמע במגילה שם שהיה לו חותן עשיר ומסתמא שאחרי נישואיו היה עשיר).

מה שברור שכמובן גם רבה עסק בגמילות חסדים, אלא שלא הרבה בכך כמו אב"י. והראיה, שאב"י עצמו מעיד במקום אחר על רבה שהיה בידו גם תורה וגם גמילות חסדים, כמובא בסנהדרין (צ"ח ע"ב): "וכן אמר רבה: ייתי ולא איחמיניה... אמר ליה אב"י לרבה: מאי טעמא? אילימא משום חבלו של משיח, והתניא, שאלו תלמידיו את רבי אלעזר: מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? - יעסוק בתורה ובגמילות חסדים. **ומר - הא תורה והא גמילות חסדים!** אמר ליה: שמא יגרום החטא". וביאר רבנו בחידושו על סנהדרין (נדפסו במחזור איש מצליח לפסח), שזו ממש עדות אישית של אב"י על חסד יום-יומי שגמל אתו רבה, שכן אב"י היה יתום מאביו ומאמו, ורבה שהיה אחי אביו אימצו וגידלו בביתו, וזאת למרות שרבה היה דל אמצעים כאמור (ועיין בתוספות ביבמות ק"ה ע"א בד"ה רבא ואב"י) [ומה היתה הגמילות חסדים של אב"י? נראה לומר שהכוונה למובא במסכת שבת (ק"ח ע"ב) שאב"י השתבח "תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה, עבידנא יומא טבא לרבנן". (ועיין בכתובות ק"ו ע"א שהיו מאתיים תלמידים מאוכלי שולחנו). וגמילות חסדים עם עמלי תורה, יש בה מעלה גדולה מיוחדת].

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה

מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: ספרדי המתפלל במנין אשכנזי בימי שני וחמישי, כיצד ינהג באמירת התחנונים?

תשובה: אומר כל התחנונים בשני ובחמישי כמנהגנו. רק שאת י"ג מדות אומר בטעמים כאדם הקורא בתורה. ויש נוהגים לומר עד "וכן כתוב בתורתך" ומדלגים י"ג מדות. ואם התחילו קריאת ספר תורה, ישתוק ויכוין לחזן.

שאלה: בימי שני וחמישי שמוסיפים בתחנונים "אל מלך וכו' ויעבור", האם היחיד יאמרם בטעמי המקרא או שיש לנהוג כמ"ש הבא"ח (כי תשא ש"א אות ט') לומר עד "וכן כתוב בתורתך" ומשם לומר רק במחשבה?
תשובה: מנהגנו לסיים עד הסוף ולומר בטעמי המקרא. שלא כמ"ש הבא"ח.

שאלה: בחור שלמד בצורה טובה את חומר המבחן בישיבה, אלא שבשעת המבחן שכח חלק מהתשובה, האם יכול להעתיק מחבירו (כשאין המבחן קובע לתעודה וכיו"ב)?
תשובה: חס וחלילה. ראה רמב"ם סוף פרק ב' מהלכות דעות.

שאלה: לפני כשלושה ימים, כשבוע לפני תאריך הלידה המשוער של רעייתי שתחיה, הודיעונו שהעובר ללא דופק ונדם לבו. הצער היה גדול מאד, וכעת רציתי לשאול האם צריך לציין את יום הפטירה על עובר זה או לעשות לו איזה אזכרה או קדיש?

תשובה: טאין מתאבלים על נפל, אלא אם כן נולד חי לתשעה חודשים גמורים (ש"ע יו"ד סי' שע"ד ס"ח). ומכל מקום תרשום אצלך יום קבורתו ותגיד בכל שנה קדיש עליו, כי בודאי היתה נשמה שהוצרכה להתגלגל ולקבל יסורין בעוה"ר. אם זה קרה רק פעם אחת, אין צריך לדאוג יותר. ואם ח"ו קרה עוד פעם (ואין לזה סיבה טבעית כגון תרופות שגרמו לכך), תעשה קמיע ובו תכתוב פסוק והיה כעץ שתול וגו' עד וכל אשר יעשה יצליח. ומכאן ולהבא חושבנא טבא בס"ד.

שאלה: אם מתחילים להתפלל לחש בתשעה או בשמונה מחוסר מנין, ובמהלך הלחש מגיע העשירי, האם אפשר לעשות חזרה ולהמשיך את התפלה כרגיל?
תשובה: זו מחלוקת. ולדעת הגר"ע יוסף אפשר לעשות חזרה ולהמשיך התפלה כרגיל.

שאלה: אדם שמקפיד לברך על משקים קודם הסעודה (לצאת ממחלוקת הראשונים אם משקים נחשבים מחמת הסעודה), ופעם אחת שכח לעשות זאת וכבר נטל ידיו ובירך "על נטילת ידים". האם כדאי שיברך כעת על המשקים, למרות שיש פוסקים הסוברים שזה נחשב הפסק בין נט"י להמוציא?
תשובה: יברך על יין בתוך הסעודה (כמות קטנה).

שאלה: האם נכונה השמועה שמרן הגר"ע יוסף זצ"ל מתיר להשתמש בשבת בסבון מוצק ולא רק בנוזלי?
תשובה: נראה שכן, ומכל מקום ראוי להעלים ההיתר שלא יפרצו יותר. ויש סבון נוזלי בשפע ב"ה. [וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"ד חאו"ח סי' ס"ו].

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה חי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מוזל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ מרת עליזה חורי ע"ה

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com